

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалавра

галузі знань 0601 «Будівництво та архітектура»

напряму 6.060101 «Будівництво»

(шифр дисципліни за ОПП _____)

Стандарт чинний з дати затвердження

РОЗРОБЛЕНО: Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

КАФЕДРА: «Охорона праці та безпека життєдіяльності»

РОЗРОБНИК: к.т.н. асистент Скрипник О.С.

ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ Хворост М.В. (Хворост М.В.)

“ 20 ” вересня 2014 р., протокол № 5

Програма відповідає формі Програми навчальної дисципліни, що затверджена
Наказом по ХНУМГ ім. О.М. Бекетова від 24 лютого 2014 р. № 46-01.

Методист НМВ Величанин) “ 26 ” 12 2014 р.

Обговорено та рекомендовано до затвердження Науково-методичною радою факультету «Містобудівельний»

Голова Вченої ради Рищенко Т.Д. (Рищенко Т.Д)

« 23 » 08 .2014 р., протокол № 1...

Цей стандарт не може бути тиражований або відтворений будь яким способом
без письмової згоди ХНУМГ ім. О.М. Бекетова

© ХНУМГ ім. О.М. Бекетова , 2014 рік
© Скрипник О.С. , 2014 рік

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни "Основи охорони праці" складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму 6.060101 "Будівництво" навчальним планом передбачені фахові спрямування "Промислове та цивільне будівництво", "Охорона праці в будівництві", "Міське будівництво та господарство", "Технічне обслуговування ремонт та реконструкція будівель"

Предметом вивчення навчальної дисципліни є безпечні і нешкідливі умови праці людини.

Міждисциплінарні зв'язки:

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Фізика	Державний іспит бакалавра
Будівельна механіка	
Метрологія та стандартизація	
Будівельне матеріалознавство	
Електробезпека в будівництві	
Будівельна техніка	
Безпека життєдіяльності	

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів (ЗМ):

ЗМ 1. Правові та організаційні питання охорони праці.

ЗМ 2. Основи гігієни праці та виробничої санітарії.

ЗМ 3. Безпека виробничих процесів.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є теоретична і практична підготовка фахівців у питаннях охорони праці, здатних створювати безпечні і нешкідливі умови праці на об'єктах будівництва та реконструкції будівель.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи охорони праці» є набуття студентами знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- основні напрямки державної політики в галузі охорони праці;
- державні міжгалузеві та галузеві акти про охорону праці;

- права громадян на охорону праці при укладанні трудового договору.
- види відповідальності за порушення вимог праці;
- порядок навчання з питань охорони праці;
- органи державного нагляду за охороною праці;
- порядок і термін розслідування нещасних випадків на виробництві;
- організацію повітрообміну в приміщеннях;
- системи та порядок розрахунку освітлення;
- заходи захисту від іонізуючого випромінювання;
- заходи захисту від шуму, вібрації, ультра та інфразвуку;
- методи захисту від іонізуючого випромінювання;
- основи техніки безпеки;
- правила пожежної безпеки в Україні;
- систему попередження пожеж.

вміти:

- визначити значення охорони праці з соціальної та економічної точок зору;
- сформулювати основні положення законодавчих актів щодо охорони праці;
- сформулювати основні положення щодо служби охорони праці;
- здійснювати розслідування нещасних випадків на виробництві;
- визначати заходи і засоби нормалізації параметрів мікроклімату;
- схарактеризувати основні етапи проектування систем штучного освітлення;
- визначати заходи та засоби захисту людини від дії виробничого шуму, вібрації;
- визначати заходи і засоби для захисту працюючих від дії випромінювань;
- визначати небезпеку дії на працюючих електроструму;
- здійснювати оцінку вибухопожежонебезпечності речовин і матеріалів;
- визначити категорії приміщень за вибухопожежною та пожежною небезпекою.

мати компетентності:

Загальнокультурні:

- здатність до ефективного використання положень нормативно-правових документів в своїй діяльності;
- володіння основними методами збереження здоров'я та працездатності виробничого персоналу.

Професійні:

в виробничо-технологічній діяльності:

- обґрунтування вибору безпечних режимів, параметрів, виробничих процесів (в галузі діяльності);
- ефективне виконання функцій, обов'язків і повноважень з охорони праці на робочому місці, у виробничому колективі;
- проведення заходів щодо усунення причин нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві;

в організаційно-управлінській діяльності:

- проведення заходів з профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності;

- здатність до організації діяльності у складі первинного виробничого колективу з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці;
- методичне забезпечення і проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці серед працівників організації (підрозділу);
в проектно-конструкторській діяльності:
- впровадження безпечних технологій, вибір оптимальних умов і режимів праці, проектування та організація робочих місць на основі сучасних технологічних та наукових досягнень в галузі охорони праці

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 54 години / 1,5 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1 “ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ”

Змістовий модуль 1. Правові та організаційні питання охорони праці.

Тема 1 Правові та організаційні основи охорони праці.

Законодавча та нормативно-правова база України про охорону праці. Державне управління охороною праці.

Тема 2 Організація охорони праці на підприємстві

Служба охорони праці в будівництві. Порядок розслідування та облік нещасних випадків на виробництві. Методи аналізу травматизму в будівництві

Змістовий модуль 2 Основи гігієни праці та виробничої санітарії.

Тема 3 Повітря робочої зони.

Мікроклімат робочої зони виробничих приміщень. Санітарно-гігієнічне нормування забруднення повітряного середовища на виробництві. Проведення робіт з небезпечними речовинами. Вентиляція виробничих приміщень.

Тема 4 Засоби та заходи забезпечення нормативних вимог до шкідливих факторів в будівництві.

Засоби та заходи забезпечення нормативних вимог до шкідливих факторів в будівництві (освітлення, шум, вібрація, електромагнітні поля, іонізуючі випромінювання).

Змістовий модуль 3 Безпека виробничих процесів.

Тема 5 Безпека виробничих процесів

Безпека будівельних машин і технологічного обладнання. Електробезпека в будівництві. Охорона праці при вантажно-розвантажувальних роботах.

Тема 6 Пожежонебезпечність матеріалів і речовин.

Пожежонебезпечні властивості матеріалів і речовин.

Пожежовибухонебезпечність об'єктів.

Тема 7 Основи пожежної профілактики на виробничих об'єктах

Системи попередження пожеж і протипожежного захисту.

Протипожежний режим на об'єктах будівництва.

3. Рекомендована література

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Закон України «Про охорону праці».
2. Кодекс законів про працю України
3. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».
4. Закон України «Про пожежну безпеку».
5. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».
6. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».
7. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 № 1112 «Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві».
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 р. № 994. «Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат».
10. НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин». Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65.
11. НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 р. № 151.
12. НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55.
13. НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.
14. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15.
15. НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.
16. НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.
17. НПАОП 0.00-6.03-93 «Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві». Наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 р. № 132.
18. Рекомендації щодо організації роботи кабінету промислової безпеки та охорони праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 16.01.2008 р.
19. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008.

Основна література

1. Основи охорони праці: Підручник. 2-ге видання / К.Н.Ткачук, М.О.Халімовський, В.В.Зацарний та ін. – К.: Основа, 2006 – 448 с.
2. Запорожець О.І., Протоєрейський О.С., Франчук Г.М., Боровик І. М. Основи охорони праці. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.
3. Основи охорони праці: /В.В. Березуцький, Т.С. Бондаренко, Г.Г.Валенко та ін.; за ред. проф. В.В. Березуцького. – Х.:Факт, 2005. – 480 с.
4. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с.
5. Охорона праці: навч. посіб. / З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун; за ред. проф. З.М. Яремка. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 374 с.
6. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Підручник — Львів: УАД, 2006 – 336 с.

Додаткова література

1. Охорона праці та промислова безпека: Навч. посіб. / К. Н. Ткачук, В. В. Зацарний, Р. В. Сабарно, С. Ф. Каштанов, Л. О. Мітюк, Л. Д. Третякова, К. К.Ткачук, А. В. Чадюк. За ред. К. Н. Ткачука і В. В. Зацарного. – К.: “Лібра” , 2009 – 437 с.
2. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. – Львів: “Тріада плюс”, 2010. – 648 с.
3. Охорона праці (практикум): Навч. посіб. / За заг. ред.. к.т.н., доц.. І. П. Пістуна. – Львів: «Тріада плюс», 2011 – 436 с.
4. Серіков Я. О. Основи охорони праці: Навч. посіб. – Харків, ХНАМГ, 2007. - 227с.
5. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. – К.: Каравела, 2004. – 408 с.
6. Лабораторний практикум з курсу «Основи охорони праці»/ В. В. Березуцький, Т. С. Бондаренко, Л. А. Васьковець та ін.; За ред. В. В. Березуцького. — Х.: Факт, 2005. — 348 с.

Інтернет-ресурси

1. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Держгірпромнагляду.
2. <http://www.mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.
3. <http://www.mns.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України.
4. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
5. <http://portal.rada.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.

6. <http://www.iacis.ru> - Официальный сайт Межпарламентской Ассамблеи государств–участников Содружества Независимых Государств (МПА СНГ).
7. <http://base.safework.ru/iloenc> - Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ.
8. <http://base.safework.ru/safework> - Библиотека безопасного труда МОТ.
9. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
10. <http://www.budinfo.com.ua> - Портал «Украина строительная: строительные компании Украины, строительные стандарты: ДБН ГОСТ ДСТУ».

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен

5. Засоби діагностики успішності навчання поточне та підсумкове тестування, виконання практичних завдань.

АНОТАЦІЯ

Основи охорони праці.

Метою викладання навчальної дисципліни є теоретична і практична підготовка фахівців у питаннях охорони праці, здатних створювати безпечні і нешкідливі умови праці на об'єктах будівництва та реконструкції будівель.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є безпечні і нешкідливі умови праці людини.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів (ЗМ):

ЗМ 1. Правові та організаційні питання охорони праці.

ЗМ 2. Основи гігієни праці та виробничої санітарії.

ЗМ 3. Безпека виробничих процесів.

ABSTRACT (ANNOTATION)

Basics of labor protection.

The purpose of discipline is to teach the theoretical and practical training in the protection of labor, capable of creating a safe and friendly working conditions on construction sites and reconstruction of buildings.

The object of study of the discipline safe and harmless conditions of human labor.

Program of the discipline consists of the following content modules (CM):

CM 1. Legal and organizational issues of safety.

CM 2. Fundamentals of occupational health and industrial hygiene.

CM 3. Safety of industrial processes.

АННОТАЦИЯ

Основы охраны труда.

Целью преподавания учебной дисциплины является теоретическая и практическая подготовка специалистов в вопросах охраны труда, способных создавать безопасные и безвредные условия труда на объектах строительства и реконструкции зданий.

Предметом изучения учебной дисциплины безопасные и безвредные условия труда человека.

Программа учебной дисциплины состоит из следующих содержательных модулей (СМ):

СМ 1. Правовые и организационные вопросы охраны труда.

СМ 2. Основы гигиены труда и производственной санитарии.

СМ 3. Безопасность производственных процессов.